

VELENÍ ZE SPOLEČNÝCH VS LETECTVA A VOJSKA PVO

Ve vzdušném prostoru frontu vedou bojovou činnost dva palebné systémy, a to protivzdušné obrany a úderného letectva. Jejich činnosti pak zajišťuje řada tzv. zabezpečujících systémů (jejich funkcí se nebudeme zabývat). Činnost palebných systémů řídí příslušné systémy velení.

Vzdušným prostorem frontu však navíc procházejí ještě dráhy bojových prostředků RVD.

Protivzdušnou obranu na počátku války tvoří ve vzdušném prostoru dva systémy, které se navzájem teritoriálně prolínají: protivzdušná obrana státu a protivzdušná obrana frontu, kterou realizuje vojsko PVO frontu a stíhací letectvo vyčleněným úsilím.

PVO frontu vychází při útočné operaci postupně ze státního území a odděluje se tak od PVOS.

Současné systémy velení PVO jsou technicky, organizačně i úrovní vycvičenosti obsluh značně různorodé. A tak přes to, že PVO je svým obsahem činnosti relativně jednoduchá a jednoznačně zaměřená proti vzdušnému nepříteli, vyžaduje při velení poměrně složitou součinnost uvnitř systému velení (mezi třemi dosti nehomogenními podsystemy velení, zejména z hlediska současného stavu automatizace velení vojskům PVOS, vojsku PVO pozemních vojsk a frontovému stíhacímu letectvu). Tato součinnost ve složitých situacích funkci systému značně komplikuje, snižuje úroveň centralizace velení a tím i výslednou bojovou účinnost PVO.

Základním problémem velení PVO je v současné době získávání včasných a objektivních informací o vzdušné situaci.

Úderné letectvo frontu tvoří především stíhací bombardovací letectvo, bombardovací letectvo, průzkumné letectvo, bojové vrtulníky a část sil stíhacího letectva nevyčleněná do PVO (plní úkoly ve prospěch ostatních druhů letectva). Na rozdíl od PVO realizuje systém úderného letectva komplex složitých obsahově různorodých činností spojených s úkolem ničení nepřítelů na zemi v součinnosti s různými druhy vojsk frontu i prostředky hlavního velení.

Současné názory operačního umění především na vedení vzdušných a protivzdušných operací staví do popředí při plnění bojových úkolů mimo jiné i požadavek úzké součinnosti zvláště systémů PVO, úderného letectva a RVD. V kritických momentech boje může např. mezi systémem úderného letectva a PVO dojít i k „výpomoci“ letectva jednoho systému druhému.

Závažným problémem zůstává skutečnost, že v dynamice vedení boje, zvláště z hlediska časového, by měla být dále řešena bezpečnost vlastního letectva před činností vlastních prostředků PVO a RVD.

Tyto skutečnosti zvyrazňují požadavek maximálního zjednodušení a zkvalitnění součinnosti především mezi systémy velení údernému letectvu a prostředkům PVO. Tento požadavek je realizovatelný vytvo-

řeni společných velitelských stanovišť letectva a PVO.

Pro letectvo a PVO (jako palebné systémy vybavené drahou, vysoce výkonnou bojovou technikou špičkové úrovně) platí v plném rozsahu základní požadavek vojenské vědy, že úroveň systému velení musí být v souladu s úrovní bojových prostředků, forem a způsobů jejich použití. Jen tak můžeme zabezpečit účinné využití potenciálních možností bojových prostředků. Hromadné použití letectva na válčišti a v důsledku toho hromadné použití prostředků PVO výrazně podporují tendence k centralizaci velení těmito silám a prostředkům.

Vyšší stupeň centralizace velení je však efektivní (tzn. zabezpečuje vyšší stupeň využití bojových prostředků) jen tehdy, pokud uspěje **včas vyřešit a realizovat optimalizaci použití všech svých bojových prostředků**. Pokud nemůžeme tento požadavek splnit, pak je správné zůstat u nižšího stupně centralizace velení. Z prostředků, které umožňují dosáhnout vyššího stupně centralizace velení, patří mezi nejvýznamnější technizace (automatizace) systému velení a vytvoření odpovídajících organizačních struktur a informačních vazeb.

Objektivní potřeba společného řešení těchto problémů pro frontové letectvo a PVO frontu je dána zejména tím, že:

- plní úkoly podle jednotného zámýslu a společného plánu v zájmu frontové operace; stíhací letectvo pak působí v obou systémech,

- jejich bojová činnost je vzájemně podmiňována stanovenými cíli i průběhem a způsoby vedení této činnosti,

- mají do značné míry společný prostor působení.

Zároveň jsou však jisté **rozdíly mezi uvedenými systémy**, a to:

- charakter bojové činnosti úderného letectva (útočná) a PVO frontu (obránná činnost) je odlišný,

- proces i způsob velení frontového letectva se liší od velení PVO frontu,

- bojová činnost prostředků jednoho systému ztěžuje nebo ohrožuje bojovou činnost prostředků druhého systému a naopak.

Proto hledáme způsoby jak vyhovět těmto objektivním potřebám a zároveň jak vzít v úvahu či překlenout některé rozdíly a přispět tak ke zkvalitnění procesu velení ve frontovém letectvu i v PVO frontu. **Jednou z takových možností je vytvoření společných velitelských stanovišť letectva a PVO.**

Zřízení společných velitelských stanovišť frontového letectva a PVO frontu představuje v současné situaci určité zdokonalení, racionalizaci systému velení frontového letectva a PVO frontu. Přínos zřízení společných velitelských stanovišť a některých dalších opatření spatřujeme především v:

- zjednodušení součinnosti mezi štáby letectva, vojska PVO pozemního vojska a vojsk PVOS,

- zajištění větší bezpečnosti letů, a to mezi letouny navzájem, před palbou vlastních prostředků PVO a palbou RVD,

- zajištění větší bezpečnosti pozemních vojsk před činností vlastního letectva,

- usnadnění získávání a využívání jednotné informace o vzdušné situaci, ve zlepšení informovanosti letectva o situaci pozemních vojsk,

- ekonomickém využívání některých současných výpočetních a technických prostředků velení a ve vytvoření organizačních předpokladů pro rychlejší a komplexnější postupné zavádění automatizačních technik velení (automatizovaných systémů velení).

K dosažení potenciálních přínosů společných velitelských stanovišť musíme však v systému velení frontového letectva a PVO frontu uskutečnit ještě některá další opatření.

K zajištění bezpečnosti letů zvláště mezi letouny navzájem a před palbou vlastních prostředků PVO i ke zvýšení pružnosti v systému řízení letů musíme vytvořit takový **podsystem řízení a kontroly letů**, který zabezpečí předávání průběhu letu nebo alespoň reálného plánu letu až k útvarům PLRS.

Dále bude účelné uskutečnit některá **opatření v systému navádění frontového letectva**. Bude např. účelné rozmísťovat naváděcí stanoviště stíhacího letectva na vzdušné cíle na VS protiletadlových raketových svazků a útvarů vojska PVO a centralizované řídit jejich rozmístění z úrovně velitelství letectva a PVO frontu.

Bude nutné prověřit možnost vytvoření naváděcích stanovišť na pozemní cíle u protiletadlových raketových útvarů vševojskových svazků a využití jejich řídicích radiolokátorů pro navádění letectva. Tím můžeme dosáhnout větší mobilnosti míst navádění na pozemní cíle, jejich přiblížení k čáře dotyku a úspory sil a prostředků. Dále bude nutné posoudit možnost a vhodnost podřízení všech naváděcích stanovišť společnému velitelskému stanovišti letectva a PVO vševojskového svazu.

S cílem maximálně využít dostupnou radiolokační techniku bude potřebné vytvářet z úrovně společného velitelského stanoviště letectva a PVO frontu **jednotně organizované (řízené) radiolokační pole**, které zahrnuje radiolokační pole pro:

- průzkum a vedení vzdušných cílů nepřítelů,
- řízení a kontrolu letů všech druhů letectva,

Hlavní prvky společných VS, jejich složení a úkoly

Hlavními prvky společného velitelského stanoviště letectva a PVO frontu jsou skupina bojového velení, společná zabezpečovací skupina, spojovací uzel letectva a PVO, oddělení a služby letectva a PVO, společné předsunuté místo velení letectva a PVO a vzdušné místo velení letectva.

1. **Skupina bojového velení** je rozhodujícím místem velení letectvu a PVO frontu, pracuje v ní většina hlavních funkcí. Tvóří ji:

— **Společné středisko bojového velení letectva a PVO**, které se skládá ze sálů bojového velení letectvu a bojového velení PVO.

Bezprostředně řídí bojovou činnost letectva a PVO a udržuje součinnost s cílem zabezpečit efektivní využití jejich bojových prostředků.

— **Středisko řízení a kontroly letů** udržuje přehled o činnosti vlastního letectva v prostoru frontu, řídí letový provoz a v součinnosti s prostředky PVO (RVD) uskutečňuje opatření k zajištění bezpečnosti vlastního letectva i bezpečnost vlastních pozemních vojsk.

— **Pracoviště směrů letectva** slouží k předávání rozkazů a nařízení podřízeným leteckým svazkům a útvarům, k přijímání informací o plnění úkolů a k výměně součinnostních informací.

— **Pracoviště směrů PVO** slouží k předávání rozkazů a nařízení podřízeným svazkům a útvarům vojska PVO, k přijímání informací o plnění úkolů a k výměně součinnostních informací.

— **Skupina (skupiny) operačně informační letectva a PVO** vyhodnocuje činnost frontového letectva a vojsk PVO frontu, zpracovává a odesílá lhůtní a bojová hlášení, vyhodnocuje a připravuje součinnostní informace (v případě potřeby mohou pracovat skupiny odděleně).

— **Skupina (skupiny) plánování letectva a PVO** plánuje bojovou činnost frontového a vojskového letectva a vojsk PVO a zpracovává pro podřízené svazky a útvary bojové rozkazy a nařízení (v případě potřeby mohou skupiny pracovat odděleně).

— navedení frontového letectva na pozemní a vzdušné cíle.

Z dalších opatření chceme poukázat především na **problém leteckých návodů**. O jejich potřebě pro letectvo i pozemní vojsko není pochyb. Musíme však zodpovědně posoudit, zda je výhodnější je organizačně začleňovat do skupin bojového velení, nebo je ponechat v organizaci vševojskových útvarů.

— **Společné průzkumné a informační středisko** řídí radiolokační průzkum vzdušného prostoru v pásmu frontu, sběr, zpracování a vyhodnocování informací o vzdušné situaci a jejich předávání určeným místům velení.

— **Technický sál** zajišťuje technické zabezpečení činnosti společného velitelského stanoviště letectva a PVO frontu.

Na základě získaných zkušeností se ukazuje, že bude vhodné začlenit do skupiny bojového velení i pracoviště automatizace velení s počítačem.

2. **Společná zabezpečovací skupina** je určena k ochraně a obraně společného velitelského stanoviště a zajišťuje jeho příslušníky potřebnými druhy zabezpečení.

3. **Spojovací uzel (uzly) letectva a PVO** zabezpečuje místo velení linkovým, rádiovým a radioreleovým spojením. V případě potřeby se mohou oba uzly zřídit odděleně.

4. **Oddělení a služby letectva a PVO** zahrnují pracoviště oddělení a služeb velitelského letectva a PVO řešící úkoly, které neobsáhla činnost skupiny bojového velení.

5. **Společné předsunuté místo velení letectva a PVO** je prvkem společného velitelského stanoviště letectva a PVO a je určeno k přímému velení podřízeným vojskům na samostatných operačních směrech v rozhodujících obdobích bojové činnosti. Může být také využito k velení při přemísťování velitele z jednoho místa velení na druhé.

6. **Vzdušné místo velení letectva** je prvkem společného velitelského stanoviště a je určeno k zabezpečení nepřetržitého velení letectvu ze vzduchu při narušení velení ze společného místa velení, nebo při jeho přemísťování.

Z organizace společného velitelského stanoviště letectva a PVO frontu a úkolů jeho prvků a pracovišť je zřejmé, že zde dojde ve velení k řadě změn, např. ve vnitřních a vnějších informačních vazbách, v metodice práce štábu, v technickém vy-

bavení nových pracovišť, v systému spojení atd.

Podobně, jen s nepodstatnými odchylkami, je organizováno i **společné velitelské stanoviště letectva a PVO vševojskového svazu**. Jeho prvky a pracoviště mají

v podstatě stejné úkoly. Poměrně podrobně se velením letectvu, částečně i vojsku PVO a organizací součinnosti až do stupně útvaru pozemních vojsk zabývá článek generálmajora Ing. Sochora v časopise Letectvo a PVO č. 5/1983, str. 4.

Některé poznatky z výstavby a velení ze společných míst velení letectva a PVO

Při výstavbě společných míst velení letectva a PVO i při procvičování velení z nich jsme získali první praktické zkušenosti.

Významným poznatkem je, že můžeme i za současných podmínek dosáhnout **především zkvalitnění, zpružnění a zjednodušení součinnosti mezi letectvem a vojskem PVO pozemního vojska**. Současně byla potvrzena potřeba vytvořit nezbytné organizační, kádrové, materiální a technické předpoklady pro jejich **nepřetržitou činnost již v míru**. Realizace tohoto požadavku zabezpečí připravenost k plynulému přechodu z mírového stavu na válečný, významně přispěje ke zvýšení připravenosti, pevnosti a odolnosti velení a ke sladění bojových směrů.

Další poznatek vyjadřuje nutnost nejen vypracování **nové metodiky práce štábů**, ale především její **přesnější dodržování** než dosud, a to na všech úrovních velení.

Základní podmínkou správné funkce systému velení (potvrzenou zkušenostmi ze cvičení) je **nezbytnost vytvořit vhodnou, spolehlivou a vysoce kapacitní spojovací síť**. Tento můžeme vytvořit v podstatě dvěma způsoby:

— Extenzivně, tj. zasazením většího množství spojovacích zařízení s velkými nároky na počty prostředků a obsluh.

— Spolu s dosud používanými spojovacími prostředky systémovým zasazením takových zařízení, které by umožnily přenos, zpracování, zobrazení a uchování informací. Toto řešení je sice finančně náročnější, ale technicky realizovatelné.

Nutnost podstatně zkvalitnit spojovací systém ještě v období do zavedení automatizovaných systémů velení letectvu a vojsku PVO vychází z potřeby zabezpečit vyšší stupeň centralizace velení letectvu a vojsku PVO pozemního vojska při řízení jejich bojové činnosti v reálném čase. Jen tak dosáhneme podstatně vyšší efektivnosti využití potenciálních možností výsoco účinných bojových prostředků letectva a vojska PVO.

V letošním výcvikovém roce byly zkoušeny funkční vzorky vybraných mobilních pracovišť společných velitelských stanovišť letectva a PVO. Vybavení pracovišť se ukázalo jako funkčně způsobilé, zavedení schopné, které usnadňuje práci především bojových směrů velitelských stanovišť v polních podmínkách.



• Společná VS představují nový prvek, který dává předpoklady ke zkvalitnění velení letectvu a vojsku PVO pozemního vojska. Mnohé jejich přednosti jsou zatím jen potenciální a musíme vytvářet podmínky k jejich praktickému využívání.

Vytvořením těchto společných míst vedení můžeme zabezpečit v podmínkách jednoty organizačních, operačně taktických, kádrových, dislokačních, technických a materiálních předpokladů pro činnost v míru i za války.